

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előzetes helyben a szerző kiadó tulajdonosnál 435dik sz. alatti Trattner-hárollyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok az ott csupán a bécsi cs. főpostahivatal útján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnyel fölvételük s pontosan közlhetik.

F. évi october 1jétől december foglyaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, borítékalanul helyben 2 fr. 40 kr., borítékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a kir. postahivatalok mind a Jelenkor és Társalkodó szerkesztősege.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kir. leiratok a magyar nyelv, országgy. szállások és országgyűlésnek f. eszt. nov. 10kén öfels. által személyesen leendő berekesztése tárgyában; A kamatok kamatiról, vége; Országgy. közlemény: (oct. 7d. frdi ülés részletei a nememesek birtokképeségéről egyházi gróf beszéddel együtt; oct. 8d. frdi ülésben az egyh. adományosok tisztekei a hg-prímás felvilágító itó beszéddel; szintén napker. ülés a középponti vasút ügye, mit az oct. 8kei ker. ülés folytatott 's a vukovár-flumei vasút együtt bevégeztet; oct. 10d. ker. ülés. a nememesek birtok-és hivatalokképeség iránti frdi válaszl. oct. 11d. ker. ülés. Középszolnok petíciója egyesületi törvény, zsidó ügy; orsz. rdi ülés. hitelintézet, frdi ülés. középponti vasút, a kamati biztosítást e fogadva de az egyenvonal el. nem; elegy ülés. a magyar nyelv, országgy. szállások s némely sérelem s kívánat iránti leiratok olvastattak; oct. 12d. ker. ülés. flumei vasút, orsz. ülés. Piume Buccari s hajdu ker. e rendezése s községi jegyző ügy. frdi ülés. birtokképeség, orsz. s pótlólagos sérelem. elegy ülés. fölterjeszt. birtokképeség, végörhelyekre behozandó magy. nyelv; Bontmegeyi közgyűlés.

S z e r b i a (új zendülés Szabácsban s környékén Obrenovic Mihály viszálatása vegett)

A m e r i k a (Mexicóban új lázadás készül; st. Fernandói pusztulás árviz által; Tyler az elnökségi versenyzéstől visszavonul; Angliául Mexicónak adott tanács Texasra nézve.)

S p a n y o l o r s z á g (előkészületek a cortesülésre; Espartero ajánlata; carlisták reménye; guipuscoai megbízás.)

F r a n c z i a o r s z á g (Kir. rendeletek s megkegyelmezesek.)

T ö r ö k o r s z á g (cserkesz partra fegyverszállítás török részről.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Kegy. kir. válasz a magyar nyelv tárgyában.

Sacrae c. Quem Dni SS. et OO. demissa sua ddo 28ae Febr. a. c. Repraesentatione, ex incidenti benigne in negotio lngvae Hung. ddo 23ae Jan. a. c. exmissae Resolutionis, expromunt homagialis in altetatum suam Maj. Saer. p. etatis et devotiois sensum, eum suam Maj. Saer. benigno accipisse animo; atque quemadmodum Eadem, circa linguam hung. pro vehiculari publicae in scholis institutionis adhibendam, inde ab edita sub dato 23ae Januarii a. c. altiss. Resolutione congrua benigne disponente dignata est: ita altet. suam Maj. Saer. in amplius manifestatae medio praecitatae altissimae Resolut. elementariae suae testimonium, benigne annuere: ut his jam sub Comitibus condendi cum altissimo Ejudem assensu iugum articuli, hung. solum idioma deducantur, benignissimaeque ejusdem Sanctionis Reg. subternantur. Quod ipsum summe facta Sua Maj. Saer. in reliquo benignae suae ddo 23ae Januarii a. c. Resolutioni inhaerendo, Dominis SS. et OO. eo subjuncto notum reddi benigne iussit: ut iidem in conformitate hujus, praecitatae item anterioris hac in materia benignae Resol., tendendum legis projectum altissimae Ejudem obtutui ocyus exhibeant. Viennae die 9a Oct. 1844. Ladislaus Szögyényi m. p.

Kegy. kir. válasz az országgy. szállások tárgyában. Sacrae etc. Projectum Articuli de regulatione hospitiorum diaetalium et solutione census eorumdem, per DD. SS. et OO. in nexu puncti 7mi benign. Proposit. Reg. ope Repraes. suae ddo 28ae Aug. a. c. substratum, cum eo: ut membro secundo §. 9ni, inter aedes ab onere hospitiorum diaetalium immunitas, praeter Instituta communia, adhuc in genere quaevis publica aedificia diserte memorentur, utve Art hujus redactio via solitae subin concertationis pertractetur, altetatae suae Maj. Saer., — de caetero dispositioni Art. 79: 1635. benigne iasistenti, — elementer probati. In reliquo etc. Viennae, die 9a oct. 1844. Lad. Szögyényi m. p.

Az országgyűlés berekesztésére véghatárnapot kitűző kegy. kir. leirat. Ferdinandus etc. Licet quidem praestitutum ope benigni Nostri ddo 1ae Augusti a. c. Rescripti, pro conclusione praesentum Comitorum in 15am mensis currentis terminis jam proximus sit; quum tamen, ut quae ex objectis per Dilectionem et Fidelitatem Vestras tractatis, mutua coalitione, Nostraque desuper Resolutione Regia superata, aut mox superanda sunt, suo modo in legum referri tabulas valeant, aliquo adhuc opus esse dignoscetur temporis spatii; eam ob rem Comitia haec die 10ma affuturi mensis Novembris concudere constituimus. Qua die generalis hinc Regni Conventui in omni sine imposituri atque praevium ad scopum jam prid e 9a quippe ejusdem mensis in Augusta Persona in Lib. Reg. Civ. Nostra Poson. affuturi, Dilectioni et F. del. Vestris committimus: quatenus acceleratis diaetalium negotiorum pertractationibus resultata harum Nobis quoque exhibeant, ut more recepto conficiendis Nobisque subternentis Legum Articulis Sanctionem Nostram Reg. impertiri valeamus. Quibus etc. Viennae Austr. die 13a mensis octobris anno Domini 1844. Ferdinandus m. p. Ant. Comes Mailáth m. p. Lad. Szögyényi m. p.

A kamatok kamatiról. (Vége.) Ezt tenni eljött az idő; mit az is mutat, hogy e tárgy már a közelebbi múlt országgyűlésen indítványba hozott s

vítatás alá is vétetett. Akkor ugyan többséget nem nyert; de ez nem csuda. Kétszáz esztendő fát, nohamár korhadt is, egy csapással levágni hogyan lehetne? De mindaddig kell vágni, míg le nem dől. Sajnálom, hogy a múlt országgyűlés naplóját most meg nem kaphatom s nem láthatom: minemü erősségekkel éltek az elmaradt kamatok kamatinak ellenzője. Hallottam, mondotta valaki ezt is: Nem lehet egy rókáról két bőrt húzni. Nem ám, az igaz! De lehet minden rókáról egyet egyet, és így a vén rókáról, a tőkérl is egyet, s a fiatalról az évenként elmaradt kamatokról is mindenikről egyet egyet. Egy másik ellenzője meg a kamatok kamatinak, ugy hallom, ezt mondá: elég terhelhetés az adósnak az, hogy a tőkén és kamaton kívül még a sok perköltséget is rajta veszik meg; ha ezen felül még azzal nem terhelhetik is, hogy a kamatok kamatit is fizesse. De kérdelem: ki okozza a pert, mellynek költségei az adós nyakába rovatnak? Nem ő maga? Hiszen ha ő hitellezője felszólítja, hogy nála levő tőkét s annak már sok évtől fogva elmaradt kamatit fizesse: világos levén az adósság, miért nem fizeti azt meg per nélkül? Miért hagyja perre jutni a dolgot? Azért ugy é, mert ő mint világ szerint okos ember álltalítja, mikép ha porlekedés által csak egy két esztendőig elhuzhatja is, hogy fizetnie ne kelljen, — mit pedig nálunk véghezvinni nem nagy mesterség — neki abban sokkal több haszna lesz, mint mennyt majd a hitellező részére perköltségül és a maga prókátorának honorariumul fizetnie kell? Különben a dolgot perre hagyni, magyarul mondva, esztelenség volna. És mégis ő, ki illy kilitással önként veszi magára a perköltség terhét, az ezzel terheltestről panaszkodik? Vagy talán azt mondja, hogy ő a fizetés huzásával halasztásával nem akar magának hasznot hajtani, hanem csak a kárt akarja elkerülni, mely a pontos fizetésből reá hárulna. Ugy é? Hát valamint lucrum cessans: damnum emergens, nem szintugy damnum cessans is lucrum emergens? Aztán meg szabad é az embernek saját kárát másnak kárával kerülni el? Szabad é p. o. lopni, hogy az ember ez által valamely szerencsétlenség miatt vallott kárát kipótolja? Bizony bizony homine injusto nihil injustius. Hiszen sokkal inkább lenne a hitellezőnek oka az elmaradt kamatok kamatinak különben is igazságos megítélését azon okból is sürgetni, mivel az adós által neki okozott per költségeinek is alig itéltetik meg fele, (mert tudjuk, hogy csak a normalis költségek szoktak megítéltetni, holott azokon kívül sokszor megannyi vagy több is elmegy), s a megítélt résznek is kamati elvesznek. Bizony ha illyenek a kamatok kamatit ellenző félnek erősségei: ugy azok igen gyenge lábón állnak s lerontatásukra nemigen nagy erő kívánatik **) De hogy is lehetne kézzel fogható igaztalanságot dönthetetlen erősségekkel védelmezni? Ez a dolog természetével ellenkezik.

Egyébiránt örömet elhiszem, hogy az ugynevezett kamatok kamatit eddig sokan csak azért kárhoztatták, mivel nekik mint becsületes jó lelkű embereknek valósággal ugy látszott első tekintettel, hogy a kamattól kamatot venni igazságtalan huzavona, a mint-hogy tulajdon értelemben vevén a szót, — mint azt fentebb egy jegyzésben már megmagyaráztuk, valósággal az is volna. De reményem, hogy az illyenek, ha ez értekezést figyelemmel megolvassák s e tárgyról magok is kellőleg elmélkednek, által fogják látni, hogy

*) Emlékezetem itt megcsalt. Később végire járván látom, hogy mindkét táblán többséget nyert a következő törvényjavaslat: „Oly kötelezvények, mellyekben az adós magát arra kötelezi, hogy ha a kamatok rendes fizetését elmulasztaná, azoktól is tartozik kamatot fizetni — jövőendőben törvényes erejük lesznek, és uszorának nem tekintetnek.” Anyival inkább igaz tehát a mit mondek, hogy t. i. megért hazánk illy törvényhozatalra, s csak a sanctiót kellene sürgetni. Egyébiránt így már változtatták — kellene valamit értekezésem hátralevő részén; de most erre nincs időm, s nem is árt semmit ha így marad is. A szerző.

**) A mint később látom, voltak itt a fenálló szokáshoz ragaszkodóknak első tekintettel több figyelmet érdemelni látszó erősségeik is. De azokat is mind könnyű kiforgatni; a minthogy ki is fogaták.

az elmaradt kamatoktól vagy is inkább az illy kamatokból származott tőkéktől kamatot követelni teljességgel nem igaztalanság, sőt hogyha az illyes kamat meg nem itéltetik s meg nem fizettetik, az nyilvános igaztalanság. Elhiszem azt is, hogy vannak, kiket a lelketlen uszorásokra méltó bosszankodás birt az ugynevezett kamatok kamatinak ellenzőjére, hogy ezzel is azoknak ártsanak a mint csak lehet. De az illy hazafiakat kérem, vegyék gondolóra, hogy a lelketlen uszorások mindig tudnak abban módot találni, mikép magokat nemcsak az elmaradt kamatok kamatinak nem fizetése ellen kármentesítsék, hanem még azonfelül adósaikat is károsítsák, és így, hogy az elmaradt kamatok kamatinak nem fizetéséből eredő kár egyedül azokat éri, kik azt teljességgel nem érdemlik; nevezetesen az olyan jótékony közintézeteket hazánkban, mellyek alapítványi tőkék kamatiból tartatnak fen s hogy karkivánta újabb gyarapodásra nem juthatnak, egyik fő oka a kamatok kamatinak nem fizetése; továbbá az árvákat s azon becsületes jó lelkű hitellezőket, kik noha jól látják, miszerint egyfelől a hitellezőnek nemcsak a kamat-de a tőke-elvesztés büntetése alatt tilalmazni — hogy 100től 6nál több kamatot venni ne merészeljen, másfelől pedig az adósnak megengedni, hogy hitellezője pénzeit esztendőkrül esztendőkre ingyen bitorolhassa — nagy igaztalanság: mindazáltal ugy itélvén, hogy jó hazafinak a törvényt, még ha igazságtalan is az, mindaddig, míg annak útja s módja szerint el nem töröltetik, megtartani kötelessége, semmi mesterséges kötelezvénykötésre oly célból, hogy magokat a kamatok kamatinak történhető elveszése ellen kármentesítsék, nem vetemülnek. Ezeket éri mondom s ezekre nehezül a kamatok kamatinak elveszéséből származó egész kár súlya. Tehát ha valaki még ezentul is azt sürgetné, hogy az eddigi törvényes szokás, melly szerint az elmaradt kamatok kamati törvényeségeink által meg nem itéltetnek, tartassék fen hazánkban még továbbra is: ollyba lehetne venni, mintha ezt mondaná: Véleményem az, s én oda járulok, hogy hazánkban minden jótékony közintézetet, mellyek kegyes alapítványi tőkék kamatiból tartatnak fen, nemkülönben az árvákat is, minden becsületes és jó lelkű magányos hitellezőkkel együtt, kik a törvényt, még ha irántuk igazságtalan is, tiszteletben tartják, büntetni kell; minden csalárd vagy könnyelmű adóst pedig, kik a mire magukat nevék aláirtával s peséjökkel kötelezték, nem teljesítik, s ez által hitellezőket károsítják, jutalmazni kell: amazoktól el kell venni a mi jog szerint őket illeti s ezeknek kell azt adni csalárdáságuk vagy könnyelműségök jutalmul. Valóban nem sicthetni eléggé a törvényhozásnak, hogy egy illy erkölcsiség-elleni elveket magában rejtő, igazságtalan, s — törvényhozásunk becsületesre legyen mondván — világos törvény által különben is soha nem parancsolt, s csak 17d. századbéli őseinknek pénzügyek körüli kifejtetlen gondoskodásából származott gyakorlatot, melly már különben is tuléte magát s nem a mai időhöz való, minéltelobb megszüntessék, annyival is inkább, mivel nevetséges dolog azt mondani, hogy új kötelezvény által szabad az elmaradt kamatok tőkésíteni s ha ezt teszi valaki, ugy foly, ha nem teszi, ugy nem foly azoktól a kamat. Hiszen ha nem igazság az elmaradt kamatoktól kamatot kötelezni és venni; ugy felszabadítani a haza polgárit, hogy egymással illy igazságtalan szerződésre lépjenek, nem lehet, sőt ha erre lépének is, ezt természetesen érvénytelennek kellene nyilvánítani: ha pedig igazság: mi szükség a bajt és költségeket — különösen a betáblázatásra teendőket — újabb újabb kötelezvények kötése által szaporítani? Hiszen, quod fieri potest per pauca, non debet fieri per plura. Ezen elmaradt kamatok tőkésítése megeshetik mindjárt az eredeti tőke-fölvételkor kötött kötelezvényben is. Ott mindjárt kötelezheti magát az adós, hogy a kamatok fizetésére évenként kitűzött határidőn tul ne talán nála maradó kamatokat is tőkének elismeri, s azontul azoktól is fogja fizetni a kamatokat. Ha illy kötelezés más időben s más papirosra írva igazságos és érvényes: miért ne lenne az eredeti tőkéről adott kötelezvényvel egy időben s egy papirosra írva is igazsá-

gos és érvényes, ennek csakugyan semmi, józan okossággal megegyeztethető, okát adni nem lehet. Szóval: akármely oldalról vegyük is a dolgot az interurium interurii non currit'nak ideje hazánkban is lejárt 's itt sem állhat az tovább fen semmikép becsülettel. Attól ne féljünk, hogy ha a törvény az elmaradt kamatoktól is kamatot venni megengedendi, majd sok baj lesz a sok évtől fogva elmaradt kamatok kamatinak kiszámításával. Mert egy az, hogy az új kamat-törvénynek kétségkívül visszaható ereje nem lesz; más az, hogy annak hozatala után bizonyosan nem fognak úgy rakásra halmoztatni az elmaradt kamatok, mivel a fizetés halogatásában nem lesz annyi haszon. Azonban, mihelyt az új törvény létre jut kétségkívül mindjárt jönnek ki tabellák, melyek az anacismus szerinti kamatokkat bármely summától akárhányszor évről készen kimutatják. K.F.

Országgyűlési közlemény a Hírnök szerint.
(Részletei a földi ülések a nemnemesek birhatási joga fölött, oct. 7én). Miután egy m. gróf, minden egyebet mellőzve, már csak az emberiség szempontjából is pártolva a törv. javaslatot, egy főispán pedig a nemzetiség, bonyolodások, a' historiai nevek főtartása 's a' tárgynak más fontos kérdésekkel összekötése tekintetéből ellenezte, a' minapi elájulása után teljes egészségét viszszyanyert gróf ceket mondá többek közt: Én szememnek alig hittem, midőn ezen igen igen rövid üzenetet először olvastam, 's mondhatom ez engem lelkesedésre ragadván, egy híres német írónak ama jelszavát juttatá eszembe: „ein Vogel trug einen Samenkor in ein wüstes Land, und es entstand daraus eine neue Creation.“ Ez egypár sorban (a' t.javaslatra mutatva) én Magyarország egész jövőndőjét biztosítva látom 's azt e' pillanatban meg nem ragadni több volna, mint bűn; mert vannak pillanatok egyesek életében, úgy mint egész nemzetében, mikor a' szerencse kínálkozik, utasítsd viszsza's többé nem jelenik meg. Ezen egypár sorban nemzetünk regeneratioja fekszik. B—megye tisztelt főispánja saját fegyveremmel akar legyőzni; ez bármely másban inkább megtörténhetné, mert hisz én is sokat csalakoztam; de nemzetiség dolgában, mi vérembe ment át, ez nem könnyű; ebben engem ellentétbe nem hoz senki e' világon. A' t. főispán veszélyt lát a' nemzetiségre nézve e' t.javaslatban, miszerint — mint mondá — minden idegen megvehetné a' hazát, 's kivetheti a' magyart jószágából. Én azt tartom, hogy ha most a' világnak bármely pénzes embere máttól holnap utánig — nem hosszu terminust szabok — meg nem veszi M.országot, nem azért nem teszi azt, mintha nem lehetne, hanem azért, mivel nem akarja. Hiszen most minden idegennek, csak egy kerület kell, 's minden pénzes ember kap nemességet, és megveszi — ha kell — egész Bács-országot; sőt magának a' főispán urnak is megveszi minden jószágát, mert hiszen van ár, miért az ember mindent elad. Sőt mondhatom, hogy mostani körülményink közt nemességet 's nagyobb jószágokat eggyedül csak külföldi szerezhethet, mert bár lelkes nép vagyunk, jeles tulajdonokkal ellátva, de pénzünk nincs. Tehát most magyar magyartól jószágot nem vesz, de veszen más idegen. 20 's több nevet lehetne erre például elősorolni Hiszen erre most is annyi mód van, hogy bármely izraelita kiugrathatja a' magyart jószágból in optima forma. Magyarország most nagy mozgalmaknak indul; 's mi hasonlítunk utasaihoz azon hajónak, melyen a' kapitány elkiáltá amaz angol commando-szót „all hands an deck“ mindenki helyén álljon. A' status-quo, ha rá gondolok, mint valami tartarus emeticus felforgatja egész belsőmet. Kell valami, mi ártalmatlan-ná tege az átalakulást, 's a' krisist, melyen átesünk. Mert azon beteg, ki egészségre fordul, lehetetlen, hogy ingadozás nélkül egészségét viszszyanyerje, csak arra kell vigyázni, hogy az ingadozás ne legyen olyan, mely életébe kerül. E' t.javaslatot az, ki saját tulajdonát biztosságban látja, bizonyosan nem ellenzi, mert becsületesen szerzett tulajdon köztünk mindenképp felett szükséges, 's mert „les petites propriétés sont les sauvegardes des grandes propriétés.“ Most ha valamely faluban kastélyt látunk, körülte nádviskók díszlenek, 's ily kastély emlékeztet a' bécsi polytechnicumra, mert hiányzanak körülte azon kisebb birtokok, mikről mondja a' francia, hogy: „sont les sauvegardes de grandes propriétés.“ Én részemről azt szeretem, hol a' kastélyok körül csinos házak vannak, mint ott, hol az emberek kedvelik a' status quo-: Ezt fogja eszközölni ez egyszerű törvény. Tapasztalásból szölok. Van egy jószágom; földje rosz; holdját 2 pengő forintnál többet évenként nem adnak. És eleim ott egy templom-fentartásra majorsági földjükből 40 holdat szakítottak ki; de a' 40 hold keveset jövedelmezvén eladatott, és kik vették meg? Paraszt emberek. A' megye, mivel a'

menyiség kiesiny volt, nem igen tudta e' dolgot's különös adót nem vetett rá. E' 40 hold föld kézzől kézre ment, 's bár fordulókban hosszas barázdák közt fekdüvén, igazi tulajdonnak sem lehet mondani, csak „sapit' proprietatem, 's a' sajátjának rajta levő kis izo mégis azt eszközlé, hogy most 250—300 pfton kél holdja. Valóban csudálni lehet, milly varázs-ereje van ezen kis szónak: „enyém.“ Kérdezem a' vevőktől: hogy van az barátim, hogy földetek tő szomszédomban vannak, tudjátok hogy a' rendes kamatláb 5—6 százalóli, 's mégis 300 pfton veszitek holdját, 's így tulajdonképen 18 ftot fizettek évenként minden holdért, 's ha én a' magamét ki akarom adni, nem adtok holdjáért többet 2 ftnál? felelet az volt: uram! mi igen jól tudjuk, hogy 18 százalóli fizetünk, de az urnak 2 ftnál többet még sem adhatunk; mert lássa az ur, ezen föld hypothekás, 's ha kereskedni akarunk, 50 százalólit kapunk rá, de a' Nagysád földére nem adnak semmit. Aztán mondá egy becsületes öreg paraszt: én mondhatom, hogy 10 évig nem voltam koresmában, éjjel nappal dolgoztam, de ha meghalok is, legalább két fiamnak marad valami. Ez csak egy jelenet. És milly számtalan háttár van az országban, hol kivált a' Duna és Tisza partjait véve, szabályozás által nagy darab földet lehetne megnyerni. Ide alkalmazható Jean Paulnak azon fenetbi jelszava: „Ein Vogel trug ein Samenkor in ein wüstes Land, und es entstand daraus eine neue Creation.“ Mondhatom, hogy e' tekintetben isteni hatása leendő e' t.javaslatnak, mit a' legmélyebb combinatio szült, 's ha most ezt meg nem ragadnók, én e' pillanatban reményt veszíték, annyi sulyt helyezek benne. Ha philanthropicus szempontból nézzük a' dolgot, lehetlen meg nem indulni, midőn látjuk, hogy az, ki erkölcsileg kiképezve, falu helyütt becsületesen dolgozik éjjel nappal, 's családja van, saját birtokot nem szerezhethet, mit csak azok birhatnak, kik véletlenül kiváltságokkal születtek. De én ezt még sem tartom legerősb oknak, hanem én az önérdék argumentumával esedezem a' FÖRR. előtt, ne hagyják elshanni e' szerencsés pillanatot, mert az országulás bármint tegyen, annyit nem viend haza, mint e' törvénynek. Ne legyünk igazságtalanok minmagunk iránt. Hány családot, mely maholnap koldusbotra jutna, mentünk meg e' törvény által, mi varázs-erővel fogja ez a' földbirtok becsét fölfebbemlő! Ne büntessük ennek félrevetésével minmagunkat! legalább a' főrendi táblán ne teljesedjék ama német példabeszéd: „der grösste Feind ist der Mensch sich selbst.“ Mondják, hogy ezen tárgy össze van bonyolodva tudja isten miféle viszonyokkal. Az meglehet, hogy némi bonyolodásokat fog okozni, de azért itt nincs semmi nehézség. Mert például ha a' híres hollandus ban qui e r Van-Peng ő nmlga — mikép most is tehetné — megvesz Magyarországon egy föld birtokot, e' törvénynél fogva legalább minden ember nem fogja kipiszkálni, kiugratni, kifüstölni, 's ha az eladó család tagjai — mig az ösiség áll — csakugyan kifüstölnék is, legalább addig, mig a' jószágot birta, tőle adózott, 's így hasznát hozta a' hazának. Lesznek talán némely nehézségek a' fideicommissumokra nézve, de itt is lehet a' dolgon segíteni. Én ugyan a' majoratusoknak barátja vagyok, de az olly majoratus, mi az országnak harminczadrészét teszi, igen káros tulság. E' részben könnyen lehetne rendelni, hogy minden megyében a' fideicommissumok csak egy harmada, v. tizedrésze tartsa meg előbbi természetét, 's a' többit el lehessen adni. Ez sem megvetendő javítás volna. De e' mellett e' törvény több olly égből hullott javítást szülné, miket előre nem láthatni. 'S valóban esuda, hogy a' váltótörvény olly lelkesedéssel fogadtattott mult országgyűlésen, 's ez az itt levőket hidegen hagyja! E' törvény a' nemzetiséget is előmozdítja, beszívárogtatván azt az alsóbb osztályokba is. Mert ha a' tisztelt b—i főispánnak valamely távoleső részjószágát egy vagy több becsületes magyar ember meg akarná venni: azt ezentörvény szerint, eladhatja 's rajta egész magyar telepítvényt állíthat. Azt mondják: a' magyarnak nincs pénze. Hisz erre nem is kell pénz. Mást semmit sem lehet pénz nélkül eladni, csak ingatlan vagyont. Az ember itt mondhatja a' vevőnek: „barátom e' jószág ti z e z e r forintot ér; hány forintod van?“ „ezer“, jól van, add ide, kilencz ezreel adósom maradsz, 's ha azt lassanként nem fizeted, ki foglak ug-ratni a' jószágból.“ Így ki saját vérenek kedvez, ki a' magyarságot szívén hordja: könnyen segíthet rajta, 's lesz eset, midőn a' magyar, saját véren segíthet, úgy hogy magának is használ. Az teszi ezen néhány sor varázs erejét, hogy szerinte az ember embertársain segít; 's hogy leghatalmasb ok mellett az önérdék; ez és erszényünk üres, sorvasztó állapotja parancsolja, hogy fogadjuk el a' RR. javasl. 's ne hagyjuk legördülniezen pillanatot, millyen századok alatt szokott egyszer előfordulni.

Számos vitás közt egy gr. előzvényeket látott szükség-geseknek e' törvény behozatala előtt, mert ő a' bajt nem annyira abban látja, hogy a' nemnemes jószágot nem vehet, hanem abban, hogy szerzett birtokában nem biztos-mert például Van Peng uratam Rothschild kivetteti akár, mely nemes által megvásárolt uradalmából. Ugy tegyük tehát e' lépést, hogy az eddiginél nagyobb zavar ne következék. E' törvénytazon intézkedések nélkül hozni, melyek a' birtokot biztosítják, a' bölcseséggel nem fér össze, 's azért szölok csak akkor fogadhatnám el, midőn a' birtok biztossága egészen felállíva 's ehez első lépés az ösiség módosítása vagy eltörlése volna. Erre az előbb felszözlalt gr. ekkép válaszolt: E' tekintetben én tökéletesen kezet fogok, 's tán én voltam egyik az első köztül, ki az ösiséget, mint itt minap volt szerencsém mondani, nagy bajnak és rosznak tartván, egyenesen eltörlétem kívántam, noha szándékomban mindig csak annak módosítása volt, hogy t. j. a' nemzetiséget fentartván, mégis más uton úgy támogassuk, hogy minden becsületes, kivált pénzes ember minden jószágát megvehessen, és a' birhatás ne legyen egy osztályra szorítva; 's ez által a' föld becsé növekedjék. Előttem az, hogy azon becsületes nemeseber, ki jószágát eladni kénytelen, ha egy részét drágábban adhatja el, az abból reá háramlandó haszon előttem még nem felállítandó problema, hanem axioma; mert a' birhatási képesség kiterjesztése által, ha ez van azon becsületes embernek és e' nélkül nem boldogul, kivált financial's tárgyan szaporább boldogul. Az ösiséggel hány év óta kináljuk az országban, 's én is azon voltam, 's a' körül faradoztam, miszerint ezen el-edelt szerencsém bekapatni valami módon a' nemzetet, hanem úgy látszik, hogy ezen eledel nincs igen nyve szerint, mert akárhogy kínáljuk, visszalöki. Igaz, hogy megvásárlásnak helye lesz, ezt nem tagadom, de csak azon különbséggel, mert méltóztatott összehasonlítani azon erős rázással, melyet a' váltótörvények, melyek nem voltak első lépés, előidéztek, mondom: ez egészen különböző attól, mert a' rázás az elsőnél, szerencsém mondani olyan, mint midőn az erős ember a' gyengébbtől el akarja venni pénzét, 's ez kiadja bankócédulát; de az, melyről most van szó, olly megvásárlás, mint mikor az ember, ki eszmörben szenved, azt mondja: „rázzon meg jól, talán egészségesebb leszek.“ Ezen megvásárlástól nem félek, 's azt tartom, hogy a' régi eszmörből ezután a' magyar kifog vetközni. Azt mondá a' m. gr. ur, hogy ezen intézkedés elejét nem veszi a' kidobásnak. Ezt mondom én is, mert itt Magyarországon, hol az oppositót 's e'féle feudalis systemába valókat látjuk, nem keesgethetjük magunkat, 's olly sanguinicus reményim nincsenek, hogy a' visfortioris máttól holnapra megszűnendik. Fogadjás nagy fájdalom ugyan, de egy nagyobb, életet veszélyeztető betegség mellett az ember fel sem veszi. Ha a' proprietás csak egy kis osztályra van szorítva, 's pedig ollyanra, melynek pénze nincs, ez olly nagy baj, hogy minden kis baj, melyel találkozom, kiesinynek látszik előttem. Magára a' dologra nézve napokig tudnék szölni: de a' gyakorlatból, életből kell kiindulni. Tisztelet becsület, vannak, kik nagy poetikai és historiai tudományokkal ellátatvák, de vannak, kik jobb financierek, mint a' mélt. ur; ezek közé sorozom magamat is, ki tudom, hogy nekem, kinek számos családról gondoskodnia kell, mi hasznos. Nem philanthropicus oldalról szölok tehát a' dolognak, hanem számokra állított józan calculusból indulok ki, és itt az egoismus, a' saját haszon mutakozik legnagyobb indoknak, 's ezen indokot számító, mert a' sokaságban több az egoista és idegen számító, mint az, ki szívesen osztja meg vagyonát magasabb tekintetből felebarátival. Még eggyel akarom végezni előadásomat; nem tudom, mikép adjam elő Itt a' főrendi tábla némi tekintetben tán, mert azt hiszem, minden emberben van tévedés, némi tévedésben van. Ugy látszik, hogy midőn a' RR. többet átküldenek, és azokban valami különös van, azt nem tessék itt elfogadni. Én is azt mondom, egy hajszálnyi sem engedni ott, hol meg vagyok győződve; de mi ezen t.javaslatot illeti, mely előtünk fekszik, az egy igen üdvös tárgyat foglal magában. Nem tudom ki tette fel, vagy kinek fejében fogantott az; de bizonyos, hogy ez mély combinatio, sok meditatio, vagy valami isteni sugallás eredménye; 's valóban ha én volnék e' néhány sor szerzője, alkalmasint minden szerénységem mellett — ha igaz hogy szerény vagyok — azt követelném, hogy a' nemzet statuát állítson, ha mordom azon egypár sort készítettem volna. De itt a' m. földi táblánál — mindensértés nélkül mondva — ezen t.javaslat lágyemeleglen fogadtatik. Ez természetes, mert hisz tudjuk, hogy a' másik oldalról a' földi tábla annyira korbácsoltatik 's fog még korbácsoltatni, hogy ezen systema igen természetes és hogy ezen főtáblában olly valami idegenkedés 's önlás fejlődik ki, melynek következtében azután — a' mi tán nem egészen árt némi esetben — a' jó és észszerű vagy elnem fogadtatik, vagy pedig az mondatik: „ez onnan jó; tudja isten, mi fekszik ebben.“ Non quid patet, sed quid latet! — vagy az mondatik, hogy az ember a' d. Igokilly halmazza közt annyit indítvány közt „man kömmit gar ncht zu Athen!“ Ez emlékeztet azon anecdotára, miszerint régi időkben, midőn egy híres követe S. megyének még egy kissé fiatal volt — 1805ben vagy 7ben történt; egy akkor igen híres követét B. megyének ki akkor igen ismeretes ember volt, kérdezte: uram bátyám, ujoncz vagyok, mit tanácsol, mik volnának azok, mikre különösen figyelmeznem kellene? azt felelte B. megyének akkori követe: „Uram öcsém, mindent, mit a' personalis mond — akkor úgy neveztek — ellenezzon!“ 'S közbevetőleg legyen mondva, ez nem volt akkor olly félszeg dolog; mert midőn amalgamatio, a' nemzetiségnek minden módoni gyengítése vagy eltörlése némileg systema szerint üzetett, igen meg fogom, hogy az emberek idegenek voltak azoktól,

miket a kormány emberei előadtak; de azóta változtak az idők; némelyek most is azon régi systema mellett járnak ugyan, de nem mély felfogással. Ennek előrebocsátása után kénytelen vagyok megvallani, hogy mi is némileg úgy vagyunk, hogy mi onnan jő, az iránt az ember quasi idegen 's ezt könnyen átlátom; mert ez azon meg nem szűnő korbácsolás következménye. En nem szoktam oly könnyen megjédeni, sőt mindjárt kardot szeretek rautani, mert magamat nem dögönyöztetem; de vana sine viribus ira; 's azért miután bizony gyengék vagyunk, egymást ne korbácsoljuk; 's én nem vagyok azon vélekedésben, melyet B. megye főispánjától hallottam, hogy comoedia lesz, ha egymást korbácsoljuk és mulatságos hetz lesz. De kérdem: ki nevet majd rajta? Istenért legyen mélyebb felfogásunk! Mi a t. RR. üzenetét 's t. javaslatát illeti, bizony nincs abban semmi, mitől idegenkedni lehetne; de más részről vegyük fel, mi van benne? Nem egyéb mint áldás; nincs semmi benne, mint a természet azon józan törvénye, mely bilincseket tör, hogy ha az ember maga hasznát fel nem fogva, maga nem tagit azokon. Azért a t. RR-nek alázattal esedezem: fogadják el azt, mert mondhatom: ebben igen sok helyezettik. 'S a t. javaslat elfogadtatása tudva van.

240. orsz. ülésb. a' FRR-nél oct. 8án hitelesítették: a' nemnemesek hivatalképessége, futóhomok, az egyetem állapotja 's büntetőtörv. könyv III-dik részéről a' válszünetek; köziratok utasítottak: a' nemnemesek birhatási joga, az 1840: 25 t. cz. módosítása 's a' gyorsírás tárgyábani földi válaszok. Tárgyalás alá vétették: az egyházi adományosok törv. székéről üzenet 's törv. javaslat. Egy gróf megjegyze, mikép a' praedialisták törv. székükkel megnyugszanak 's részükről e' tárgyban nem történt panasz, azért illy szövvényes tárgy fölvétele most az országgyűlés vége felé sem szükséges, sem célirányos; szövegeitől fől tehát a' t. RR. hogy ebbeli kívánatkól jelenleg elállani sziveskedjenek. A' dolog érdemét a' kathol. egyház feje ekképen fejté ki: Különös viszonyaim lévén az érseki adományos nemesszékekhez, jónak találok, e' tárgy fölvilágosítására röviden föl szólalni. A' t. RR. az 1832. és 1836. orsz. gyűlés alatt a' törv. székereket rendezvén, az egyh. adományosok törvényeikre is kiterjeszkedtek, mint magok második üzenetjökben nyilváníták, mert, ezen itélőszékeknek nemcsak a' per folytatása, de mind az első folyamodás, mind a' főlebbviteli bíróságok szerkesztésének módja is, nem bizonyos szabályok, hanem nagyobb részben az adománytevőnek időről időre változott önkénye szerint volt elrendelve. En erről másképp vagyok értesítve. A' per- folytatást szinte azon törvények szabályozzák, melyekkel a' vgyéken folytatni szokott pörök szabályoztatnak. Az első folyamodásu bíróságot szintugy, mint a' n. vgyéknél, itt is a' nemessék által keblökből szabadon választott alispánok, szolgabírák 's illetőleg táblabírákból szerkesztett törv. székek teszik. Innen főlebbviteli 's az ugynevezett juris pörökben első folyamodásu bíróságul a' nagyszombati kerületi táblából delegált 's octavali bíróságot alakító bírák szolgálnak. Ezen delegatiót az érseki szék ürességekor ő fels. tette 's ugyanazon nyomon tette elődöm is 's tettem én is, az egyszer kinevezett bírák további változtatása nélkül, az önkénynek tehát eddig a' bírákosdásokban helye nincs. Ha ki még tovább szinte az érseki ítélet elibe fölvitte ügyét, ekkor ezen főtörvényszék a' nm. hétszemélyes táblától 's illetőleg kir. táblától megkért tizenegy bíróbul Budán szokott alakíttatni, mely a' fölviit ügyet, törvényesen 's épen ug, mint a' kir. curiánál szokás, megvizsgálja 's elítéli. Elégge biztosítva van tehát az igazság-kiszolgáltatás; 's mi a' törvénykezés gyors folyamát 's a' költség-kiméltést illeti, e' tekintetben sem hallottam panaszt. Elismérte ezeket ezen m. földi tábla is a' főnemlített országgyűlés alatt, 's inkább az egyenlőség, mint szükség tekintetéből nem ellenezte, hogy az egyh. adományosok törvényeik a' megyebeli törv. székek mineműsége szerint rendeztessenek el; azonban, mivel a' megyebeli törvényeik rendezése sem lepett életbe, hanem tárgyalatása az 1832ki dietán félbenszakadt, ha most az egyh. nemessék törvényeik a' többiekől külön szakasztva rendeztetnék el, ez nem egyenlőségre vezetne. Ide járulván tehát még az is, hogy e' tárgynak fölvetését, főképp jelen időpontban különben is semmi alapos ok nem sürgeti, ugy vélem, hogy tisztelt l-i főispán ur ő mlga javaslatá szerint, helyesebben halasztatnék ez akkorra, midőn más törv. székek elrendezése is ujra tárgyalás alá kerülend. Ezen előadás általános elfogadást nyervén, a' fons. elnök az itélőmestert illy értelmű válaszünet- szerkesztésre bizta meg, mire egy gróf egyedül az országgyűlés közlegő fölösztalától vett indokot kihagyatni kívánta, nem ismerhetvén el, hogy a' törv. hozó test a' végrehajtó hatalom ebbeli jogát munkálatai fel vagy nem vételénél tekintetbe vehesse. A' jobbágyok szabad sóarulása tárgyában, egy gróf rövid előadásában, hogy ezen kívánat a' földesuri jogok megszorításával jár, kárpótlás nélkül pedig

engedélyeket adni nem kell, a' FÖRR. előbbi okai ezen üzenetben nem lévén megzafoltatva, a' táblát előbbi nézeteinél megmaradásra föl szólította; mi el is fogadtattott. Az 1830: 14 és 1840: 13 t. cz. megváltoztatását sürgető fölírásu javaslat- tárgyalásnál élénk vita támadt a' világos örökösök eseteiben bíróság körül, abban egyezvén meg minden szónok, hogy a' főálló eljárás a' leghianyosb, miután a' bíróság olly egyedekből alakíttatik, kik inkább egyik fél hasznát, mint a' részrehajlatlan igazságot tűzik főczélul. A' fölállítandó bíróság iránt azonban többfelé ágazának el a' vélemények, miután a' t. RR. javaslata olly tökéletlennek találtattott, hogy több szónok kijelenté, mikép inkább az előbbi zavarban megmaradni kész, mintsem ezen t. javaslatot elfogadni. Azonban a' főlebbviteli bíróság iránt többféle nehézség gördítettett elő, leginkább a' bírói 's végrehajtói hatalom öszszeszarása tekintetéből; miért is a' némelyek által kir. főfelügyelői jognál fogva javasolt udvari kancellária és H. tótanács superrevisiója el nem fogadtattott, ugyszint a' hétszemélyes tábla bíráskodása ellen azon aggodalom emelteték, hogy ennek, vagy bármely rendes bíróság kijelölése által könnyen megtörténhetnék, hogy annak az ügyben kétszer kellene itélnie. Egy rendes forum cassatorium hiánya általánoson érezteték, 's épen e' miatt egy országnagy nézete nyert többséget, miszerint axiomának vétessék, hogy soha olly compromissionalis bíró ne választassék, ki későbbben mint rendes bíró itélni lehetne kénytelen; azért szólíttassanak föl a' t. RR., hogy ezen szabály szembentartásával eziránt új t. javaslatot tenni sziveskedjenek. Az ausztriai tartományokban lakó magyarok halálozásakor lehozatni szokott 10 petes adó eltörlése iránti üzenet 's fölírásu javaslatnál egy gróf 's kormányzékai alelnök figyelmessé tette a' FRR-t, hogy azon állítás, miszerint a' Magyarországban lakó ausztriai alattvalókra nézve illy levonás sehol sem gyakoroltatik, teljesen alaptalan, miután eziránt teljes bizonyosság uralkodik. Illy halálozásokkor ugyan is a' kir. fiscus szinte levonja a' hátramaradt vagyon tiz percentjét, némely szabad városok 's uradalmak pedig kiváltságos jogaiknál fogva ezen öszszeg felében részesülnek. Ugyanezen szokás áll fön a' külhatalmak irányában is kölesönösen, ha csak külön szerződések nem léteznek, mint például Poroszország 's kormányunk közt, mely által ezen levonás kölesönösen eltörlötték. Így tehát százados gyakorlat következtiben főálló jogról forog fön a' kérdés. Több m szónok csodálkozott, hogy ezen jogról eddig mit sem tudtak 's egy gr. azt régi visszaélésnek czimozte, hasonlónak ahoz, mely némely tengerpartokon a' hajótörök ellen gyakoroltaték. Miután ezen jognak törvénykönyvünkben legkisebb nyoma sem létezik, sietünk kell e' törvénytelen gyakorlat minél előbbi eltörlését sürgetni, miután még azon esetre is, ha a' reciprocitás fenállhatna, ez csupán azon városok 's uradalmak alattvalóira volna szoritandó, melyek ezen levonási jogot gyakorolják. De miután ő fels. még kül hatalmak alattvalóit is fölmentette ezen adózás alól, nem hihető, hogy ha az ország Rdei e' kérelemmel trónjához járulandnak, tulajdonjobbágyitól megtagadandá azt, mit idegeneknek megengedett; azért a' fölírás- fölterjesztésnek ezen gyakorlat újában nem állhat. A' fentisztelt országnagy azon megjegyzésére, hogy kérelem formában lévén szerkesztve a' fölírás, annak fölterjesztése nem ellenezteteték 's az általános hozzájárulás következik. —

302d. ker. ülésb. octob. 8án hitelesítették a) a' turmezei sérelem 's illyrismus tárgyában készített 4dik, b) az orsz. sérelemek és kívánatok iránti 4dik, c) a' pót-lólag beadott sérelemek tárgyában 3dik, 's d) a' Fiume és Buccari kerületek rendezéséről szóló 2dik üzenete a' RR-nek. Ezután a' pénzügyi választmány munkálataiból a' középponti vaspálya iránti javaslat jöve tanácskozás alá. Ezen vonalnak a' hazára leendő hasznossága már azon alkalommal is, midőn a' középponti vasutársaság a' RR. elibe folyamodványával járult, bőven kifejtetett, ez uttal tehát a' RR. egyedül az országos választmány munkálataira szoritkozott. A' magyar középponti vasut- társaság azon kérelmet terjesztvén az orsz. választmány elibe, hogy a' Duna balpartján az ausztriai határszélektől Pestig 's onnan Debreczenig vonandó vasut az ország által bizonyos kamattal 's a' párvonalu vaspályák ellen biztosíttassék, 's értekezés utjánoda nyilatkozott, hogy a' 3ik osztályu árucikkre nézve a' h. tanácsal kötött szerződésnél fogva mérföldenkint mázsájától 1/2 kra határozott vitelbért kész íkra leszállítani, és a' vasutat 80 év mulva a' nemzetnek becsár mellett átengedni, ha a' nemzet a' társaságnak 20 év alatt az egész vaspályavonalra száztól 5ös kamatot biztosít, 's azt a' párvonalu vaspályák ellen is bátorságosítja; azon esetre azonban, ha a' ka-

matbiztosítás csak a' pest-debreczeni vonalra vállaltatnék el, az 5ös kamatot 60 évre kívánta biztosíttatni. Utóbbi iratában pedig, midőn a' választmány kijelenté, hogy a' nemzet bizonyos előzvény 's kedvezések mellett a' párvonalu vasut elleni, ugy az egész vonalra nézve bizonyos kamatláb iránti biztosítástól nem idegen, azt nyilatkozta ki, miszerint: a) megelőgszik a' társaság, ha az ország 3% kamattól a' 4dik és 5dik kamatlábat 30 évre; nemkülönbön b) a' párvonalu vaspálya ellen, melyly categoriába a' Duna jobbparti oldalán Ausztria határától vagy Sopronyutól, Győr vagy Buda irányában menő vasut világosan beleértetik, a' társaságot 16 évre biztosítja. c) Arra is reá áll, hogy ha a' vasut-elkészítéstől számítandó kamatbiztosítási 30 év után az egész vaspályavonal tiszta jövedelme 10% et meghalad, akkor a' vitelbér (tariffa) esőkkentessék. d) Ezen vaspálya a' nemzet birtokába 80 év mulva ingyen adatnék. e) Az ország által biztosítandó kamatra nézve megjegyze a' társaság, hogy miután kamatbiztosítási alapul legfőlebb is 18 millió pft. tőke van felvéve, a' társaság pedig a' pozsony-nagyszombati vasutvonal megszerzésére nézve az illető társulattal egyezkedésben van, ebbeli egyezés sikerülése esetén ezen pozsony-nagyszombati vasut belé nem értetik azon kötelezésbe, mely szerint a' középponti vaspálya a' nemzetre ingyen fog viszszaadni, hanemha későbbben a' pozsony-nagyszombati vaspálya iránt is egyezés történnék. Ezekre az orsz. választmány véleménye köv. pontosul: a) és b) pontokban elfogadhatónak tartja hogy az egész kiterjedésében gőzerőre építendő vonalra nézve legfőlebb is 18 millió forint tőkének száztól 5ös kamattól a' 4 és 5 kamatláb 30 évre az ország által a' társaságnak biztosíttassék 's biztosíttassék egyszersmind a' társaság párvonalu vaspályák ellen is 15 évre, melyek az ez iránt hozandó biztosítási törvény kihirdetése napjától fognak számíttatni, olly világos meghatározással azonban: hogy egyenvalon alatt az értetik, melyly a' Dunának Ausztria szélétől Pestig vonuló jobb partjától hat mérföldnél kisebb távolságban a' Duna mentében, bárhol, részenkint is vezetettnek. A' c) pontra: ha a' kamatbiztosítási 30 év mulva a' vaspálya tiszta jövedelme a' valósággal befektetett tőkének száztól 10es kamattal meghaladja, azon esetben az országtól függjön vagy a' tariffát alább szállítani, vagy pedig a' tiszta jövedelemnek 10% en felül levő részét a' befektetett tőke hamarábbi törlesztésére fordíttatni. — A' d) pontra: figyelemmel arra, hogy maga a' társaság előbbi nyilatkozatában azt ajánlotta, miszerint az Ausztria szélétől Pest 's onnan Debreczenig vezetendő egész vaspályának alapzatát (Unterbau) 2/3 részben 2 év alatt elkészítteti, az egész építést pedig azon időtől számítandó 7 év alatt bevégezteti, az orsz. választmány világosan kikötendőnek tartja: hogy valamint a' pest-bécsi, ugy a' pest-debreczeni vonal alapzatának is 2/3 részét tartozik a' társaság a' kitett idő alatt elkészíttetni; egyebiránt pedig az egész vállalatot az illető törvény kihirdetésétől számítandó 8 év alatt valósággal létrehozni. A' 80 évet pedig, miután a' társaság a' kamatokra nézve és a' párvonalu vaspálya ellen is bizonyos évekre a' nemzet által biztosíttatik, 60ra kívánna leszállíttatni. Az e) pontra: a' választmány szükségesnek látja, hogy a' vállalkozó társaság biztosításul egy millió pft. forintot vagy készpénzben, vagy statuspapirosokban, vagy akár e' helyett vállalatába fektetett, vagy ahoz tartozó beruházásokban hasonló mennyiségű értéket mutasson ki; melyly utóbbi esetben a' beruházás erejeig a' készpénz, vagy statuspapirosban biztosítás szükségé megszűnik. Végre, ha a' társaság elvállalt kötelezettségét nem teljesítté, azon esetben a' részire kikötött engedélyek 's minden kedvezés meg fognak szűnni 's az említett biztosíték a' nemzet javára marad. A' mennyiben pedig a' pozsony-nagyszombati vasut is említésbe hozatik: ha iránta az illető felek közt az egyezés megkészlend 's annak valamely része a' középponti vaspálya vonalában alkalmaztatnék, az ennek kiegészítő részül fog majd tekintetni. Egy m. követeligen csodálkozott, mikép ajánlott az orsz. választmány olly vaspályára kedvezményeket, melyly iránt már szerződés létezik, melylyben a' vállalkozó társaság magát minden garantíki kívánás nélkül lekötötte; igaz ugyan, hogy azon társaság a' jelen országgyűléshez a' parallel-vonal elültatása végett folyamodványt adott, de ebben kamatbiztosításról szó sincs, 's a' választmány ennek megadása mellett még kamatbiztosítást is ajánlott, a' nélkül, hogy viszont valami különös kedvezményt kötött volna ki, csupán azt, hogy 80 év helyett 60 év mulva adatnék át a' nemzetnek ingyen, én azt különös jótétettségnek nem találok, ha mi a' jövő nemzedéknek előre vásárolhatjuk meg az ország költségén a' kedvezményeket; szóló csak azon esetben kívánt a' biztosításba ereszked-

ni, midőn másképp nem találkoznék vállalkozó. Mire P. m. követe előre bocsátván, hogy az értékesnek a vállalkozó társasággal, mivel még a' dolog nincs tisztában, tovább kell folynia, megjegyző, mikép 1839-től Belgiumban, Francia 's Németországban sok pálya épített, hová a' tőkét legnagyobb részben már befektették, 's most már nem annyira kapósak a' vasuti actiák; küönben a' tapasztalás azt is kimutatta, hogy a' vaspályák nem olly föltötte jövedelmezők 's ha a' szerződés mellett maradunk, úgy mint eddig már láthatni, soha vasutunk nem lesz; a' vitalkozást mellőzve, azt kívánta mindenek előtt a' szónok szavazat által eldönteni: vajjon kívánják e' RR. ezen vasutvonalat parallel- vonal ellen és kamattal biztosítani? Az orsz. választmányra nézve pedig megjegyztetett, miképen az a' RR. egyenes végzése következtében működött. K. alföldi m. követe a' vasutakat az ország közkölségén kívánta építtetni, ha ezt ugymond, a' RR. el nem fogadná, akkor én a' kamattalbiztosításhoz nem járulok. Még több megjegyzés is történt; végre szavazatra tüzetett azon kérdés: vajjon kívánják e' RR. a' középponti vasutat párvonal ellen biztosítani? 31 megye 17 ellen igenre szavazott. Nyitra nem szavazott. Azután némelyek a' párvonal eszméjét körülírni 's a' közbejehető akadályok elkerülése miatt pontosan határozottan kijelöltetni kívánták, azonban 30 szótöbbséggel 18 ellen az orsz. választmányban b) alatt foglalt értelmezése menthatározatba. Folytatólag a' második kérdés, t. i. a' biztosítás egész általánosságban került szavazat alá; 27 megye 19 ellen hajlandónak nyilatkozott a' középponti vasutára kamattalbiztosítékot ajánlani. Temes nem szavazott. Most azon kérdés került elő: vajjon a' választmányi javaslatban kiejtett 2% kamattalbiztosíték az egész vonalra Ausztriától Debreczenig, vagy csak Pesttől Debreczenig adassék e' meg? Némelyek azt az egészre azon tekintetből ohajtották kiterjeszteni, mivel felsőbb része Ausztriától Pestig jövedelmezőbb lesz másik részénél, 's így az egész biztosítása nem kerül többre, mint a' pest-debreczeni, mi mellett még azt nyereséget az ország, hogy biztosítás mellett az egész vaspálya ingyen reá fog szállani. Ellenben T. m. követe azon elvből indult ki, hogy a' vámviszonyok nincsenek elrendezve; Ausztriának ugymond, ha nálunk a' gabna 1 forinttal olcsóbb lenne a' kivittel, mindig szabadságában fog maradni, hogy az iparművet a' természetvénnyel egyensúly mértékben tarthassa, a' vámt természetvénnyekre főlebb emelhesse, 's így legkisebb nyereségünk sem lesz, míg a' külföldi gyáripar behozhatására olcsó utat szerzendünk. E' közt szavazat tétetett; 30 megye 16 ellen a' biztosítékot az egésznek vonalra kiterjesztette. Végre a' c) pontban a' választmányi javaslata némi vita után 33 szóval 15 ellen elfogadtattott, a' többi pont jövő ülésre halasztaték.

303d. ker. ülésb. oct. 9én tárgy a' tegnap félbenzakadt vasutügy folyt. A' d) pontnál egy m. követ előadá, mikép itt van azon felakadási pont, miszerint nem tudjuk, tulajdonképp miről tanácskozunk, ugyan is, ha a' vállalkozó társaság azon föltételre állna, hogy 60 év után adja által a' pályát a' nemzetnek, akkor föltötte lenne nekünk a' 80 évet elfogadni, hogyha pedig rá ne mál a' 60 évre, akkor mi ezt hasztalanul állapítanók meg; i n d i t v á n y t t ö n t e h á t s z ó l ó , h o g y m i u t á n a' garantiát elfogadtuk, ezen föltétel elintézése végett hallgattassék ki a' társaság. Az utána szolt P. m. követe helyeslé azt, hogy további egyezkedés tétessék a' vállalkozókkal, mi annyival szükségesb, mert lényeges különbséget talál o' a' társaság 's a' választmányi javaslat közt: a' társaság ugyanis azt igéri, hogy a' pályát 7 év alatt elkészített, a' választmány pedig e' mellett megkívánja az egész vonal alapzatának 2% részét 2 év alatt elkészíttetni, ezen alapzat, tudjuk, tisztán földépítés, m' t az idő viszontagsága, ha idő előtt készíttetik az el, tetemesen megrongálhat, illyesmit tehát, úgy hiszem, a' társaság tetemes veszteségire föltételeken nem követelhetünk, továbbá ahoz sem kívánék olly szorosan ragaszkodni, hogy a' társaság 60 vagy 80 év után engedné át a' pályavonalat ingyen nekünk; vélekedésem szerint azon kell iparkodni, hogy a' nemzetre minél hasznosb szerződést köthessünk 's neki vaspályát biztosítsunk; ezt pedig akkor látom elérve, ha p. o. 30 év múlva a' tariffa meghatározásához szólhatunk. Én azt tartom, hogy mi itt nem állunk tisztán mint törv. hozó, hanem úgy is mint egy társasággal (mellynek már szerződése van) egyezkedő fél, mi itt tisztán a' föltételeket nem határozhatjuk el, mert ez mind hasztalanná válhatnék, ha azt a' társaság el nem fogadná; annál fogva, miután a' kamattal párvonal elleni biztosítás megállapított, szükségesnek találom a' társasággal tovább egyezkedést befejezni, ezt azonban az idő rövidsége miatt nem kívánom az orsz. választmányra bízni, mert míg ez össze-

ülne's a' vállalkozó társaság biztosait maga elibe rendelné, az orsz. gyűlésnek vége szakadna 's így vasutunk ismét nem lenne, hanem dolog - siettetés tekintetéből biznók meg a' ker. elnököket, kik szinte tagjai voltak az orsz. választmánynak 's a' kerületi jegyzőt, hogy a' vég-ső föltételek végett haladéktalanul hallgassák ki a' társaság biztosait. A' ker. jegyző erre megjegyző, itt az a' főkérdés: vajjon definitív vagy csak alkudozás útján akarunk e' tárgyban eljárni, minden esetre én is azt tartom, hogy a' társaság véleményét tudnunk kell, de ha azon utat követjük, mit P. m. követe javasolt, akkor még a' dolog befejeze nem lesz, mert ahoz még a' FRR. is fognak szólani. Egyébiránt itt a' törv. hozásnak, miután a' társaság a' H. tótanácsal szerződött, újabb kikötéseket szabni nem lehet, hanem azon kell törekednünk, hogy a' társaság az országnak bizonyos kedvezmények mellett egyezséget kötelezzon, a' siker minél előbbi elérése tekintetéből ezen tárgyat az országos választmányhoz azon utasítással kellene visszaküldeni, hogy a' társasággal egy végső definitív szerződést kössön, ez pedig olly sok időt nem kívánna, mert azt az országos választmány jövő héten bevégezheti. Ezen indítvány elfogadtattott. Ezután a' c) pont került elő, itt egy megye követe a' választmány által javasolt 1 millió biztosítást keveselte, ha, ugymond, a' többség a' párvonal elleni biztosítással az ország egy részét sújtja, 's pedig azon részét, hol már eddig némi tekintetben a' kereskedés virágzott 's ezután a' közterhekben is nagyobb mértékben osztozott, de ha ezen részt a' közös hazajava előmozdítása tekintetéből sújtani kell, hogy hasztalanul ne szenvedjen, a' társaság részéről szükségesnek tartom némi biztosítást követelni, és pedig először arra, hogy a' társaság a' pálya alapzatának kikötött részét bizonyos idő alatt elkészíteni tartozzék, olly sanctiót kívánok, hogy ha az el nem készül, a' jobbparti vasutjoga azonnal fölledjen; másodsor pedig biztosítással 2 millió forintot. A' biztosítás ellen egy m. követ megjegyző, mikép a' társaság örökösen le nem kötelezheti magát, mert az nem személyekből, hanem csak actiákból áll, 's azért nem adhat biztosítékot, mivel akkor azon kedvezéstől esnék el, hogy kézzől kézre, mi az illyen actiáknak természete, nem forgathatja. Volt ugyan a' választmányban arról szó, hogy a' társaság mellett ki fogja magát lekötöztetni? ám de erre azt felelték, hogy nincs Európában egy társaság, mely arra lekötelezte volna magát; elég biztosíték a' nemzetre azon töke, melyet a' vállalkozók a' pályáépítésbe fektetnek. Volt szó még arról is, hogy ki feje ezen társaságnak? de erre az mondatott, hogy az legkevésb biztosítást sem nyújt; Sina megígérte a' jobbparti vasut-építést, de nem teljesítette; Rothschild a' galicziai vasutat egy időig abba hagyta, 's az actiákat eladta, miglen később ismét hasznosnak találván az actiák visszavásárlása mellett felépítette; itt tehát a' status úgy mint a' társaság in abstracto áll, 's a' statusra a' munkálat, hogy az bizonyos idő alatt végbevitessék, elég biztosítás; minél fogva én azt gondolom, hogy ha a' vállalkozóknak haszna lesz, el fog a' vasut készülni, ellenben ha a' kedvezmények ollyanok lennének, melyek által a' vállalkozókra kár mutakoznék, ha a' világ minden bankirja ott áll is társaságban, a' pálya fölépíttetni nem fog, mert azok pénzüket bizonyos veszteségre kiadni nem fogják 's b. Az indítvány ezen czáfolat következtelen pártolóra nem találván, az orsz. választmány javaslata elfogadtattott. E' munkálat befejeztével egy m. követ előterjeszté, hogy miután a' RR. a' párvonal elültatása mellett a' 18 millió forint 5ös kamatu tőkének 4 és 5% biztosítását is elvállalták, az országra nézve a' biztosítás nincs a' választmányi munkálatban kifejezve; e' szerint nem tudhatja meg a' nemzet, hogy a' társaság mennyit vett be; annál fogva nyilván kifejezteni kívánta, hogy a' kezelésre föltügyelést az ország magának föltartja, 's ez általánosan elfogadtattott. És így az e' tárgyról szóló üzenetet, miszerint a' FRR. ahoz járulásra fölszólítatnak, hogy a' munkálkodott orsz. választmány a' vállalkozókkal az egyezkedést tovább folytatva végső szerződést készítsen, 's azt megvizsgálás végett haladéknélkül a' törv. hozás elibe terjessze, azonnal elkészítven, hitelesíttetett, 's még a' mai országos ülésbe beadott. Ezután a' fumei vonal került szönyegre. Az érdeklött kerület követe kívánta, hogy a' vukovár-fumei vasut az ország közöskölségén építtessék. A' pálya szükségé mindenki előtt isméretes 's a' nemzet közös ohajtásának legfőbbike, hogy az adriai tengeren nyitandó kereskedés közlekedés gyorsításával minél előbb elősegíttessék, ez ellen tehát egyetlen egy szó sem nyilatkozott; azonban a' vaspálya miképeni építtetése iránt különbözők voltak a' vélemények. Azok, kik statuskölségén kívánták építtetni, elmondák, mikép ha vállalkozó társaság találkoznék, an-

nak 5% biztosítani kell, az ország pedig ha maga építtetné, remélheti, hogy olcsóbb kölcsönt kaphat, küönben egészen illusorius a' kamattalbiztosítás, mert ha a' pálya a' kamatot kihozza, vagy még ennél is többet, akkor belőle az ország a' töke kamattját megfizetheti, ha pedig nem, úgy a' hiányt a' nemzetnek kell pótolni; tehát a' fizetés egyre megy, csak azon különbség van benne, hogy midőn a' pálya nyereséget ad, azt a' vállalkozók teszik el, míg ha az ország építteti, a' nyereség is sajátja maradna. Egyébiránt minthogy Fiume kereskedésünk kulcsa, kereskedésünk emelésére a' fuvarbér minimumát kell meghatározni, 's e' felett, ha a' pályát társaság építteti, szabadon nem rendelkezhetni, pedig ha a' concurrentiát elveszítjük, akkor kereskedésünk is tönkre jut; némely országban nagy ajándékot tesznek a' kivitelre és sokszor veszteséggel adják el az árucikket, csak hogy a' piacot magoknak fentarthatassák, mert ezáltal későbbben azon veszteség sokszorosan visszatéríttetik. Ennélfogva szükséges, hogy ezen vaspályát az ország közkölségén építtesse, mert ha bármelyik társaságnak kedvező biztosítás mellett engednők által, ez külfolyásoktól függvén, könnyű módjok lesz a' bécsi vagy triesztieknek, kik ezen pálya-létesítés ellen törekcszenek, azt megsemmisíteni, 's ekkor független kereskedést magunknak soha sem biztosíthatunk. Más oldalról elmondattott, mikép ezen pályát közkölségén építtetni nem lehet, mert a' kölség és kölcsön egy kérdés lévén, ha az első elfogadnók, a' másikhoz okvetlenül kellene járulni, ez pedig bajos olly országban, mellynek felelős kormánya nincs, ezen felül még kirobizná az ország az építési munka kezelését, midőn még rendezett administratióknak nincs; vagy talán elég lenno erre az orsz. választmány? e' részben már jó experimentumból okulhatunk; nézzük a' nemzeti színházat, itt mint hallatszik, a' választmány a' törvény tilalma ellen nevezetes sommát elköltött, ott a' Ludoviceum, nem azért nem kezdetelt meg benne a' tanítás, mintha ő fels. tanításmódra akadályokat tenne, hanem nincs pénz, miből a' tanítók fizetethetnének. Arra, hogy a' vaspálya a' status által építtethessék, rendezett közadministratio szükséges, így megtörténhetik ez Belgiumban, hol az administratio legjobban van rendezve 's b. Ha egy vállalkozó társaságnak adatik kamattalbiztosítás mellett a' pályáépítés, a' kölség mindegy, mert itt pénz helyett vasutat vásárlunk, sőt még a' kölcsönnél nyereségesb, mert pénzt bizonyos procentek lehozása nélkül soha sem kaphatunk; így van ez az ausztriai kormánykölcsönél is, mi kölcsönt már azért sem kaphatunk olcsó kamatra, mivel a' közös teherviselés által ki nem fejtettünk arra, hogy érte a' nemzet összes erejét állhasson, hacsak a' úgy nem akarjuk mint Spanyolországban, de a' kamrai jószág a' kormány kezelésé alatt áll. Ellenben a' kamattalbiztosítás sokkal hasznosb, mivel itt kölcsön alparin felül emelkedik, sem a' nemzet összes erejével állani nem kell, sem pedig a' közös administratióra nincs szükség. A' kölcsönt, minthogy nekünk pénzünk nincs, ugyanazon külföldi érdekek megakadályozhatatja, mely a' vállalkozókat megvesztetheti. Végre megemlítetett, miszerint ha a' nemzeti vaspályát elhatározottan létesíteni kívánja, minthogy itt még szerződés nincs, a' t. hozás szabadon mozoghat, a' legkedvezőbb föltételeket megajánlhatja 's a' föltételekre a' szerződést t. javaslatba iktatva kihirdetheti 's b. Még mind két részről több velős ok hozaték fel, **végre szavazatra tüzetvén a' kérdés: vajjon az ország önkezelése alatt közkölségén kívánja e' építtetni a' vukovár-fumei vasutat? 34 megye 14 ellen nemmel felelt.**

304d. ker. ülésb. oct. 10kén, a' hitel-intézettről szóló üzenet 's t. javaslat, úgy a' községi jegyző iránti üzenet felírás és t. javaslat hitelesíttetett. Ennek végzetével a' két tábla közt felvölös ok hozaték fel, **végre szavazatra tüzetvén a' kérdés: vajjon az ország önkezelése alatt közkölségén kívánja e' építtetni a' vukovár-fumei vasutat? 34 megye 14 ellen nemmel felelt.**

304d. ker. ülésb. oct. 10kén, a' hitel-intézettről szóló üzenet 's t. javaslat, úgy a' községi jegyző iránti üzenet felírás és t. javaslat hitelesíttetett. Ennek végzetével a' két tábla közt felvölös ok hozaték fel, különösen birhatóság 's hivatalképességnek a' nemnemesekre leendő kiterjesztése tárgyában átküldött válaszüzenetei a' FRR. nek; az els ő r e nézve a' főrendi észrevétel általánosan elfogadtattott, 's az üzenet azonnal elkészíttetvén, még mai orsz. ülésbe adadni rendeltetett; a' másodiknál a' mélt. FRR. elvileg megegyeztek abban, hogy a' nemnemesek a' közigazgatási hivatalokra alkalmaztassanak, de miután a' RR. a' hivatalképességet nem általánosan, hanem némi megszorításokkal kívánják kiterjeszteni, azon hivatalokat, melyek viselhetése megengedtetnék, világosan előadatni kívánták. Erre nézve, hogy a' két tábla közötti egyezség minél előbb elérthessék, egy kárpátvidéki követ, visszaemlékeztvén e' kérdés előzőri tárgyalására, akkor ugymond, a' RR. a' nemnemesekre csupán a' birói hivatalképességet nem kívánták kiterjeszteni, most figyelmeztvén a' városi szervezetben megállapított orsz. conclusumra, azon hivatalokat kívánám kijelöltetni,

mellyekre a nememesek nem alkalmaztathatnak, t. i. hogy alispánok, szolgabírók, esküdtek 's rendszerint t. bírák ne lehessenek. Más oldalról előadott, hogy miután a FRR. a birtokképeséget elfogadták, a körülmények lényegesen megváltoztak; a törvény soha sem tiltotta el a nememeseket a hivatalképeségtől, hanem némely hivatalokra nézve, mint a bíróiak, csak azt kívánta meg, hogy a tisztviselők bene possessionati legyenek; mivel pedig most már a birtokolhatással a képesség is megadatott, következésképpen nem lehet némi hivatalokat egy osztály monopoliumának hagyni. Mondatott tovább, hogy a nemesi rend a bírhatási jogot megadta, mert el van adósulva, a hivatalok közül a bíróiakat pedig azért kívánja kizárólag magának fentartani, hogy másokon zsarnokoskodhassék. Mivel pedig az ész 's az érényt nem ösek adják, hanem ahoz csak önszorgalom 's becsületesség mellett juthatni, a hivatalképeség megtagadással mind a nememeseket, mind magát a nemességet egész Európa előtt megszegyenitnek: annál fogva azt egész általánosságban kiterjesztetni kívánták, minthogy a nememesek hivatalképeségét a városi és megyei tanácskozásokot szabályozó szerkezetben a RR. a bírói hivatalra is kiterjesztették. Melly kívánat szavazat alá tétetvén, azt 33 megye 15 ellen elvetette. Ezután némelyek Sz. m. indítványa nyomán a kivételeket, mások azon hivatalokat, mellyekre a nememesek alkalmaztathatnak, kívánták törvénybe iktatni, szavazatkor 32 megye 16 ellen az elsőbbre szavazott. Egy megye követe a t. bírák megemlítését kihagyatni kívánta, mivel a fizetéses 's nemfizetéses t. bírák közt különbség nincsen; különben pedig szóló megyéje, akkor midőn a hivatalképeség megadatik, megszorítást szenvedne; más részről némelyek az orsz. conclusum ellen a fentebbiek közé még a kir. és hétszem. táblát kívánták iktatni, de a többség azon conclusumot, mellyre a két tábla közti egyezés megtörtént, tisztelgetben kívánta tartani, Sz. m. indítványát a t. bírák kihagyásával 31 szóval 17 ellen elfogadta. Ezután a flumei vasut iránti szerződésbeli javaslat került elő, itt leginkább stylaris észrevételek 's a vonal merre leendő vezetése fölött történtek vitatkozások; a többség az eddig keresztül ment szerződésbeli két pontra nézve abban állapodott meg, hogy a szerződésben megnevezett személyek kihagyassanak, 's a vállalkozásra szabad tér engedessék, és a szerződésben csak a végpontok határoztassanak meg.

Honti közgyűlés. Aug. 26 kán kezdődött 's csak három napig tartott évn. közgyűlésünk nevezetesen eredményei ezek: Elnök első alispánunknak a szép számmal egybegyűlt RR. hez intézett üdvözléte után felolvastattott, a már hírlapok útján köz tudomásra jött, velünk a hongyülésnek öszhő 15 kén leendő berekesztését tudató k. kir. leirat; melly azonnal számos szónoknak nyujta kiömlésre alkalmat. Elsője ezeknek S. I. szokott ékesszólással rajzolván előnkbe a jelen, mindenünk által epochalisnak hitt országgyűlésnek — annyi fáradsalom mellett is —, kivéve egy két tárgyat, e redvénybeni meddőségét, 's kiemelvén különösen, hogy mitől anyagi érdekink jobbulását méltán reménylünk, a nagyszerű kereskedelmi munkát is, az idő rövidsége miatt valószínűleg félbenszakítva 's így bevégzetlenül, annyi forrón 's a kir. előadások nyomán nem alaptalanul táplált reménynek ásaudja meg sirját, 's mi ismét három éven át tespedünk, míg más szerencsésb nemzetek óriás léptekkel haladnak előre: ő fölségéhez alázatos felirást indítványzott, mellyben a hongyülésnek a kereskedelmi 's rokon tárgyak befejezésükig leendő meghoszabbittatását azon antipondialis záradékkal kérnök, miszerint ha k. királyunk e' loyális és korszukség szülte kérelmünk nézve megegyezni talán nem méltóztatnék: részünkről a hadi adó meg nem ajánlásában keresendjük biztosítékunkat; meghagyandván követinknek is, hogy míg a kereskedelmi munkát befejezve nem leend — a hadi adó megajánlásába ne bocsátkozzanak. E' vezérszónoklat után — melly, alább láthatandó módosítással határozati erőre emelkedék — I. S. lépett sorompóba, 's elég hoszasan kifejtvén a' szönyegen levő kir. leirat teljesülendése esetében a honremények hinsulta miatt keblére nehezülő aggodalmait, sulyosnak nyilvánítá a' helyzetet, mellynél fogva, midőn más alkotványos nemzeteknél a hongyüések berekesztése az ezt szülő okokat magában hordja, nálunk minden ek nélkül gyakoroltatik az e' részbeni jog. Egyébiránt az országgyűlésnek a' felségtől meg nem nyrendő meghoszabbittatása esetén az előbbi szónokkal követinknek az adó- megajánlásba ne bocsátkozásukat meghagyatni indítványozza. Ez értelemben nyilatkoztak még többben is. Cz. E. ez indítvány pártolására a' többi megyét is felszólíttatni javasolván. Voltak el-

lenben, kik azon garantiát, mellyet az előbbi szónokok az adóba nem bocsátkozásban helyeztenek, garantiául el nem ismerék, mert tudjuk ugymond, hogy mindez, mind azon más gyakoroltuk ellenszegülés is, melly szerint a katonát meg nem ajánlani határozók, soha sikert nem aratott; 's P. J. szerint ez által csak nevétségessékké tennök magunkat, midőn szavazatunknak kötelező sulyt adni módunkban nincs. P. P. t. b. az 1715: S. t. cikkre hivatkozott, mellyben — az állandó katonaság behozatalakor az ország magára vállalván a' hadiadó- fizetést, ez kötelességévé vált, 's erről egyes hatóságok többé nem rendelkezhetnek. Irjunk tehát fel az országgyűlés meghoszabbittatásáért, de mindenestre ajánljuk meg a' hadiadót. Ezek kö z ü l egykettő az adót megajánlani szinte kívánja ugyan, de szorosan az 1791: 13. t. cz. szavaihoz ragaszkodva, vagy is, minden sérelem orvoslás után? B. L. t. b. a' jelen békés időhez képest feles számú katonaságot kevesítetteti, 's a' hadiadót 1. millió forintban megállapíttatni javasla. Találkoztak, kik azon állítólagos okkal álltak elő, hogy miután a hongyülés még oly keveset tön, rekesztessék be. E. különböző nézeteket B. L. egybefoglalván, itt, ugymond, két tárgyat lát szönyegre hozatva: egyik: megnyugszunk e' a' kir. leiratban;? másik: megajánljuk e' a' hadiadót? elsőre az első szónokkal felírni kíván; épen nem látván azok nézetében politikai logikát, kik a' hongyülest azért, mert az szerintök még keveset vagy mit sem tön, berekeszteni ohajlják; sőt ellenkezőleg. A' másikkra: miután nem bizonyos, megyerjük e' a' kormánytól egyszerű folyamodásunk mellett az országgyűlés meghoszabbittatását, tegyük be, hogy a' hadiadó megajánlását (mellyet teljesen meg nem tagadhatunk) — a' körülményeknek figyelembe vételével sérelmink 's kívánatinknak ő fölsége által leendő teljesítettéséhez mérséklendjük. E' záradékkal szóló a' kormány ellenében nem ijesztésképen — mint azt némelyek gondolák, — de azon oknál fogva kíván élni, mert nekünk az adót ha megajánlani, bizonyosan a' körülményekhez mérsékelni is jogunk van; 's nem következés, hogy akár van rá szükség akár nincs, mindig 4. milliót fizessünk. Azoknak, kik az adó egész vagy részbeni megtagadásában garantiát nem látnak, szóló azt válaszolja (mit már O. A. 's D. P. is mondtak), hogy ha jogunk van, az mindig moralis garantia részünkre, mellyről lemondanunk nem szabad. E' nézeteket P. I. 's több más az adóköni könnyítésre fókintettel, magukévá tevén, a' határozat, midőn az idő már jó délutánra haladt, következéképen — a' két irányszónoklat nyomán — elnökileg kimondva: az országgyűlésnek addig, míg a' kereskedelmi 's ezzel rokon tárgyak befejezve nem lesznek — leendő meghoszabbittatásáért ő felségéhez felirunk, 's kijelentendjük, hogy a' mennyiben ő felsége segitend bajainkon: annyiban járulandunk — a' körülményekre is figyelmeztve — az adó megajánlásához, többel azonban (köz kívánatra) semmi esetre a' jelenél. (Végo köv.)

S z e r b i a.

Miloszlav statustanacos oct. 5én számos kísérettel Zimonyba érkezvén azon hirt hozá, hogy a' szerb kormány az orosz főconsul, ez pedig egy szerb főhadnagy által egy Szabácsban f. h. 4d. d. előtti 8 óraker kiütött zendülésről értesítettet. A' nevezett statustan. szerint a' dolog eredete következ: f. h. 4kén reg. 8 óraker a' szabáci népes hétivására trombitaharsogás közt 30 huszár érkezett, 's a' fő piaczra érve a' nagy néptömeg szemeláttára a' szabáci püspök megkötötetett, a' kerületi főnök, al főnök 's törvényszéki elnök agyonlövetek, 's Obrenovich Mihály kormánya kikiáltatván a' néptől örömmel üdvözöltetett, Szimics Mátyás kir. főnökké, 's több más hivatalnok, kik Mihály fejdelem iránti hűségüket megörzék, előbbi állásukba visszahelyeztettek és az egész szabáci kerület egy választmány által nevezett fejdelem kormányának hűséget esküdtt. Kilencz óraker a' főgyházban hálaadás tartatott. Tizkor már a' kis huszár csapatot mintegy 800 lovas szerb követé, 's d. e. 10 $\frac{1}{2}$ kor az ország belseje felé indulót fűttak. Ugyanekkor egész a' belgrádi kerületig örök állítottak ki. Reszavacz senator, kit a' kormány oda utasítá, hogy nyomban a' hely színére induljon, az ausztriai határon keresztül közelíthete csak Szabács felé. Ugyanaz napeste a' szabáci 30czados, öt kereskedővel együtt kik a' szabáci zendítőkre löni akartak, éltök rendkívüli veszélyeztetésével menekülhetek a' nép boszszuja elől. Ezek Belegrádba igyekeznek, hol még csend nralkodik. Oct. 6kán éji 12 óraker a' fejdelem sógora Trifkovic, a' mitroviczi harminczados és szabáci rendőr kormányzó több más altisztel együtt Zimonyba futottak. Ezek beszéde szerint a' zendülők már Lozniczát a' podrinai kerület középpontját is elfoglalák, 's a' néptől mindenféle nagy rokonszenyvel fogadtatnak. A' kormány Reszevacz

Jova által vezérlett 500 lovas küldött a' lázadók ellen hogy azokat legyöztvén a' népzajt lecsöndesítsék, 's a' többi kerületben még el nem hatalmazott forradalmi mozgalmaknak elejét vegyék. A' zendülés egy más levelező szerint mindinkább terjeng. Eleinte azt hívék, hogy szerbek és törökök közt ütött ki komoly viadal; de a' dolog egészen máskép áll. A' harapozó lázadás egyenes czélja Mihály fejdelmet ültetni a' biborszékbe vissza. E' hó 4. mintegy 30 főnyi magy. huszár ruhás kibujdosott szerb a. m. határokrul Szerb. nyomult és Jovanovic Sztoján vezérlete alatt Szabácsba ment 's utjukban mindent, ki ellentállott, leszabdaltak, többek közt Ninics kapit. 's több más Sándor fejdelem párthiveit Szendrőben is, mellynek lakosi nagy részben folyvást Mihályhoz szítottak, néplázadás tört ki, melly szinte terjed. Belgrádtól három órányira a' Szabács és Szendrő felé vezérő töltésen örvonal huzatott a' közlekedés akadályoztatása miatt. Yucicsot a' kormány fölszólítá, hogy a' dologhoz erélyesen látna állítólag ezen laconicus feleletet adá: „Hagyjatok békét, nekem nyugalomra van szükségem, miután számkivetési utazásimban sok viszontagságot kelle kiállanom. Oct. 9ki tudósítás szerint, Yucics csakugyan elvállalá a' fő parancsnokságot 's a' felkelők ellen induland. A' lázadók tére napról napra tágul. Lozniczka, Lysniczka és Walyewo meghódoltak. Sztoján a' 27 éves zendítő vezér zászlóját számos ezer ember kíséri, 's mint szabadítóok előtt mindnyájan meghajolnak. Hirszerint a' lázadás egész a' kragujevaczi kerületig hatott. — Belgrádban a' rendőrség éber munkásságot fejt ki. —

A m e r i k a.

Mexicoi hírek szerint az ottani republica ismét új forradalom előestéjén látszik állani. Santa Ana's a' hadsereg tisztjei egymás közt kölcsönösen megegyeztek, hogy az alkotványos kormány hivatalos foglalkozásai, a' Texas ellen folytatandó háboru ideje alatt, függesztessenek föl 's a' republica teljes hatalommal kormányzása, a' hadviselésre szükséges sereg szaporítása, pénzviszonyok tetszés szerinti emelése vagy csökkentése állítólag Santa Anára bízott. Igen valószínűnek tartják, hogy az elnök a' nemzeti congressust rövid időn eloszlatandja. A' francia és spanyol követ ovdást azon embertelen bánásmód ellen, mellyel földieket az ottani kormány Tabascóban kivégezteté. A' francia követnek kinyilatkozaták, hogy a' Párisban levő mexikói követ oda van utasítva, miszerint ezen dolog kiegyenlítése iránt egyenesen az ottani kormánnyal értekezék. Mi a' spanyol követet illeti, hir szerint azt a' mexikói kormány elégtétel-ígérés helyett nagyon gorbombán sértette volna meg. St. fernandói hírek szerint a' város 's egész környéke május óta dagadó 's medreikből kilépett folyamok árjának martaléka lön. A' városból miután a' habok az első emeletet verdesék 's a' házak lerogyással fenyegetöztek, kevés kivétellel minden kiköltözött; ben a' városban két tigris fogtak és számos nagyobb kígyót, kaimánt 's egyéb a' vizár előtt oda menekült szárazföldi 's vízi vadállatokat öltek meg.

Tyler az elnökségre versenyzéstül forma szerint visszavonult 's párthiveinek azt javasla, hogy az arra vágyó 's népézelmi Polk és Dallasa szavazzanak. A' congressusi választások a' whig pártra nézve folyvást kedvezők 's eddig Claynek lehet legtöbb reménye az elnöki székre. Angliának Mexiko és Texas közt fenforgó dolgokbai avatkozása miatt az említett rendkívüli ülés összehívata valósult. Houston-Telegraf című texasi lap világosan kimondja, miszerint köz tudomás Anglia részirül Mexikónak adott azon tanács, hogy Mexico Texasnak függetlenségét semmi szin alatt ne ismerje el, hanem a' fegyvernyugvást huzza halasza meddig csak lehet, 's ha ne talán bizonyos következménydús események annak az egyesült statusokkali egybeforrasztását még is eszközlenék, akkor Mexiko ezeknek hadat üzenni ne késsék, molly esetben Mexico Anglia segélyére bizton számíthat.

Spanyolország.

Közelget a' kortesnyítás, mi különös ünnepélylyel fog történni, mivel a' királyné ez alkalommal tartandja első trónbeszédét. Madridban egymást érik már a' követek és senatorok, 's elkezdék az előkészítő juntákat. Ugy hiszik, sokat megszelidíthetnek azok közül, kik ellenzék- képezésről gondolkodtak. Martinez de la Rosa 's Pidal alkotványreformokkal foglalkoznak. Általános vélemény, hogy a' senatus megszünik tisztán választó testület lenni. A' nemzetörség rendezését is ugy akarják szabályozni, hogy ne legyen az rendtelenségi elem, mint eddig. Espartero többekhez irt levelet, arra kérvén őket: adnák tudtul a' királynénak 's miniszterségnek, hogy nyilatkozványt szándékozik kibocsátani, mihelyt a' királyné oct. 10d. 14 éves leend. Tudatni akarja eb-

bon, hogy ő első, ki Izabella tekintélyét megismeri, 's alátvalójaul nyilatkozván kész kardot rántani trónja védelmére, mit eddig azért nem tön, mivel a' kormány tekintélyét, mely őt megbuktatá, nem ismerhette meg. A' carlisták azon jó reményben vannak, hogy a' zárdákat és szerzeteseket rövid idén visszaállítják. Az öz. királynénál küldöttség jelent meg a' Guipuzcoaból, azon fölhatalmazással, hogy őt e' czímmel kínálja meg: 'Biscaya és Guipuzcoa védje 's anyja', mit Krisztina el is fogadott.

Anglia.

A' királyné sept. 30d. Blair- Athollban egy hajtóvadászatot nézett meg, mihez hasonló Athollban sem volt. 1 Gezer özet és szarvast hajtottak ő fels. elé, ki sokáig gyönyörködék e' nemes állatok hajlékony mozdulatán. Ujabb tudósítások szerint oct. 1. hagyá el ő fels. Blair- Athollt 's 48 órai hajózás után Sd. Windsorba érkezett. Lajos Fülöpöt 7d. táján várták 's nagy udvari ünnepélyeket terveznek. Több lap nyilvánítja azon ohajtást: vajha a' francziák királya jelen lenne az új börze megnyitására, mit Victoria, igérete szerint, 14 nap alatt személyesen fog véghez vinni. Épen 273 éve lesz akkor, hogy Victoria hajdani híres trónelődje, Erzsébet királyné, az eredetileg Gresham Tamás gazdag magányos tulajdon költségén épített börzeépület felavatásán jelen volt. Lajos Fülöp jelenléte nemcsak nevelné az ünnepély díszét, hanem City lakóira is kellemes hatást gyakorolna. A' liverpooli várostanács meghitta ő felségét, hogy ezen nagy kereskedő várost, mint hajdan Soult marsall, látogatásával szerencsésítse. Angol lapok szerint Lajos F. oct. 8d. szállandott ki Portsmouthban 's ebéd tájon ért Windsorba. Portsmouthban oct. 4d. a' legelőbb kelő családok gyűlést tartottak, hol elhatározták, hogy a' királyt kísérő csapat tisztjeinek, míg az Portsmouth előtt időzik, nyilvános lakomát adandnak; a' Portsmouthban fekvő hadihajók tisztjei franczia pajtásaik számára szinte fényes estélyt 's táncmulatságot rendeztek, mit tenni az őrségi ezredek is szándékoztak. Hongkongi, jul. 6d. hír szerint a' mennyei birodalom 's Egyes. amerikai státusok közt keresk. szerződés létesült, mely lényegében ugyanaz, mint az Angliával kötött. Sajátságos játéka a' természetnek, hogy két nagy státusférfi, kik nagy események közt sikerrel működtek, felette különböző körülmények közt, ugyanazon időben tér Asziából Angliába vissza. Ellenborough 's Pottinger utban vannak London felé; egyik két év mulva egészen váratlanul hivattván vissza azon állomásról, mit a' Peel-Wellington-

főle miniszterség ruházott rá; másik saját kérelmére mentetvén föl 40évi szolgálat után azon fontos helyzetből, mit annyi sikerrel töltött be. Ellenborough aug. 1. Calcuttában, Pottinger pedig 27d. Bombayben szálltak hajóra. Mindkettő Suez és Alexandrián keresztül sept. utóján ért Maltába, onnan folytatván útjokat. A' volt főkörmányzóknak jul. 29d. a' calcuttai katona-clubb bucsulakomát adott; a' chinai volt fő megbízottnak pedig nagy érdemei méltánylásul Bombayben a' kereskedőség hízogó fölirat mellett 1000 guinees ezüst edényeket ajándékozott.

Franciaország.

Lajos Fülöp távolléte alatti helytartóul Nemours hget nevezé ki egy kir. rendelet által; rá ruházván mind azon hatalmat, mely alkotvány szerint a' koronát illeti. — Octob. 3d. d. e. kilenczdelöl órákor indult a' kir. nejével, Adelaide hgaszszonnyal 's Montpensier hggel kíséretetül Eube. A' fens. társaság 3 kocsiiban utazik; u. m. a' kir. nyolczlovas kocsiiban huszár osztályfődözet mellett, két, hatfogatban 's több magánykocsival. A' kir. család azon része, mely a' királyt nem kísérte el, St. Cloudban maradt; mint Orleans hgné gyermekeivel 's Joinville hg nőstül. A' Parisban jelenlevő miniszterek aztán majd minden reggel ide rándulnak, Nemours hggel munkálkodni. Joinville hg gyakran megfordul Parisban 's legutóbb azon tömeg közt vala látható, mely a' tuillériák kertjében kirakott marokkai sátorokat szemlélte 's afrikai nap-barnította lényeg egészen felöltö volt. A' király Euben oct. 4d. kelt intézvénye szerint a' marokkai események emlékeül ötven politikai veteránok adott tőkeletes bűnbocsánatot. E' kegyelem kiterjed mindazokra 1) kiknek büntetésök 1847. jan. elsője előtt v. előbb telik ki. 2) Tizenkét egyedre, kik 6, 10, 15, 20 évi rabságra vagy száműzésre ítéltek. Glücksberg hg (Decazes hg fia) megérdemelt békekövetéssel Marokkóba utazott. — A' Moniteur, oct. 4d. száma kir. rendeletet közöl az algiri birtoktulajdon viszonyai ügyében. Ezen 116 czikkből álló könnyen létesíthető munkálatot a' hadminiszter előszava kíséri, melyben a' szabály vezérelvei fejtetnek ki. Igen fontos dolog, mond többi közt, hogy Algir minél hamarabb népesüljön 's használható legyen, hogy a' status áldozati ne maradjanak sokáig gyümölesözés nélkül, 's olly helyzetbe jöjjen, mikép másra ne szoruljon. Az európaiak hirtokszerezése szabályzandó, örökös adózásérti eladások megválthatók, a' birtok közcélokra fordítása feletti ítélet rendes törv. szék köréhez tartozó,

a' miveletlenül hagyott földekre pedig hectaronként minden évben 5 franknyi adó vetetik.

Svédország.

A' svéd Rdek lelkesen láttak a' nemcsak nálok tapasztalható korszerű bajok javításához. Így a' legközelebb indítványzott alap-törvényi változtatások közt különös figyelmet érdemel azon pont, melyet mind a' négy rend tetszéssel fogadott 's mellyel a' király is bizonyosan meg fog erősíteni, névszerint a' király lapokat's röpiratokat alapos ok-nyilvánítás nélküli eltiltásjogának eltörlése. Noha ezen ugynevezett lefoglalási jog 1838 óta nem gyakorolott, mindazáltal annak eltörlése a' hírlapírók 's olvasó közönségnél nagy örömet okozott. Egy újképviseleti indítvány kidolgozására Anckarsvard gróf által létesített egyeten kívül most hamar két más ehez hasonló keletkezett. Ez egyetek politikai névszerint a' demokratiai, aristokratiai és Juste- milieu pártok érdekeit akarják előmozdítani. A' koronázási ünnepélyre, valamint a' hódolati eskütételre szükséges előkészületek megtétele 's a' költségek fődözésére a' statuspénztárból előleg 25 ezer tallér fizettetett ki. Ez előtt a' hódolat szabad ég alatt történt, de az ahhoz szükséges intézkedések nagyobb költséggel párosak, hogy sem azt a' király e' részbeni takarékos nézeteivel meg egyeztetethető. Legújabb hírek szerint a' koronázás sept. 28kán megtörtént.

Törökország.

Minap Handschery hg az orosz követség első tolmácsa tetőtől talpig hivatalos öltözetben Rifaat pasa miniszter-elnökhöz menvén, egy török ezredes által viselt díszjelt mutatott elé 's állítá, hogy az egy török ezredese volt, kit egy eszkeresz partokon kikötni szándékló hadiszerezzel terhelt gőzösön fogtak el. Rifaat pasa válaszóla: azzal még sem az nincs bebizonyítva hogy ezen díszjel viselője valóságos török ezredes volt, sem habár az volt is — hogy azt a' törökkormány parancsából tette volna. Erre azonban a' tolmács azt felelé, hogy a' moszka tisztiek a' hajóban talált szereket megvizsgálták 's mind a' löportörök gyártaléknak mind a' fegyvereket török bélyegűeknek ösmerék. Mikre Rifaat pasa egyebet nem mondhatott mint azon általános erősítést, hogy a' kérdéses dologról sem neki sem tisztársainak legkisebb tudomásuk sincsen. Mire a' hg. kinyilatkozta, hogy az elfogott ezredes Szibéria retentő bányáiba fog vitetni, azonban a' portának szabadságában álland ezen dolog iránt akármikor szót emelni.

ÉRTESÍTŐ.

Jelentés és kérelem.

Miután gyárunk átszállítását épen most végeztük be 's új erőművek beszerzése által készítvényünket nagyobb tökélyre vittük, alkalmat veszünk magunknak a' tisztelt közönséget figyelmeztetni, miként ujan készített

Pannónia-gyertyáink

most már semmi tekintetben nem engednek a' külföld illyenmű készítvényeinek. Kérjük annakokaért azokat, kik eddig még külföldi gyertyákat használtak, sziveskedjenek *egy Pannónia-, egy Milly- és egy Apollo-gyertyát, ugy azonban, hogy mind a' három- egyenlő mértékű legyen egyszerre meggyújtani 's egymás mellett végig égetni,* 's meg fognak győződni állításunk igazságáról, miszerint PANNÓNIA-GYERTYÁINK nemcsak tartósság, de csin tekintetben sem érdemelnek legkisebb megrovást az idegen készítvény mellett, 's annál méltóbban igényelhetnek elsőséget, mivel olcsóbbak 's a' különben is csekély számú honi gyárok egyikének készítvényei. Jelenleg gyártunk:

- asztali gyertyákat 4-, 5-, 6-, 7-, 8-, 10-, 12-, 15-ös Ibsokban;
- templomi gyertyákat 2 Ibs. 1-, 2-, 4-, 6- és Sasokat;
- éjjeli gyertyákat 6-, 8-, 10-, 12-, 20- és 30asokat;
- kocsi gyertyákat 6- és Sasokat; végre faklyákat és

Stearint négyszegű táblákban, vagy darabokban;

melly készítvényekből mindig tetemes mennyiség létezik nemcsak *Jelentési raklárunkban Weiss B. és társánál,* hanem több egyéb pesti és vidéki kereskedésekben is az egész hazában, Pesten, octoberben 1844.

Az első magyar Stearingyár részv. társaság igazgatósága.

Jegyzet. Értésünkre esvén, miként némelly kereskedők, b e c s i gyertyákat magyar készítvény gyanánt árulnak, megjegyezzük még, hogy mindedig csak a' mi gyertyáink készülnék Magyarországon, és hogy készítvényünk P. bélyeggel van ellátva.

Az igazgatóság. 2-2

Jószág-hasonbérlet. Tihanyi Ferencz temesi gróf és főispán urnak Nógrád és Gömör megyék szélein, Eger, R-Szombat és Losoncz városok közt fekvő E. Básti helység, tót-ujfalusi és utasi pusztabeli részjóságai, királyi 's egyéb haszonvételekkel f. 1844ki nov.	Itki délelőtti órákban Tót-Ujfalusi pusztán tartandó nyilvános árverésen 6 évre haszonbérbe fognak adatni, mire a' haszonbérben kívánók szükséges bánatpénzzel ellátva, ezennel meghivatnak. I. Gömör megyében keblezett E. Básti jószág áll: a) 23 hold belső telekből,
---	---

szilvás és löherésekkel és szükséges gazdasági épületekkel ellátva, koresma, mérsárszék és malombeli részekből. b) 48 pozsonyi m. szántóföldből. c) 8 kaszás-rétekből. d) 6¹/₄ pozs. malávaló kenderföldből. e) 80 köblös eser és búkkordókból. f) 5 házhelyet bíró jobbágyokból, és 6 zselérből. g) tágas juh- és marhalegelőből.
II. Nógrádmegyében Tót-Ujfalusi elkülönített pusztabirtok áll: a) 7 hold belső telekből gazdasági épületekkel 's két kerttel ellátva. b) 533 pozs. m. szántóföldből. c) 33 hold kaszálóból. d) 104 hold tölgy- és búkk-erdőből. e) 1200 db juh- és 60 darab szarvasmarhára való legelőből.

III. A' külső és belső Utasi pusztá áll: a) 8 hold belső telekből, szükséges gazdasági épületekkel ellátva. b) 315 pozs. m. szántóföldből. c) 18¹/₂ hold rétől. d) 52 hold privát erdőből. e) ezen és több szomszéd birtokbeli részekben kiterjedt juhra és szarvasmarhára való legelőből. Ezenkívül Borsodmegyében Domaházi közel fekvő részjóságából. Közlebb értesítést szerezhetni Pesten Pauer Kornél ügyvéd és váltójegyző, Losonczon Gebler Károly ügyvéd uraknál. 3-2

Jószág-hasonbérlet.

Tihanyi Ferencz temesi gróf és főispán urnak Losoncz és Rima-Szombat városok közt mind kettőtől 2 óra távolságra kievölgyben fekvő Zelenei jószága minden hozzá tartozó haszonvéttel f. 1844ki november 14kén délelőtti órákban a' helyszínén tartandó árverés mellett 6. évre haszonbérbe fognak adatni, mire a' t. ez. bérbeni kívánók szükséges bánatpénzzel ellátva meghivatnak. —

Ezen birtok következőkből áll: a) 28 hold kiterjedésű belső telek, mellyen uraság-tiszt és cselédek lakházai, pálinkaház, kertek és löherések vannak. b) Szántóföldek 3. vetőre 150. hold. c) Kenderföldek 10. hold. d.) Rétek kétszerkaszál-

hatók 315. Kaszás. e) Szabad rendelkezésű gyepek 15 hold. f) Erdő vágásokra osztva 300-400. hold. g) 23. félézhelyes jobbágy és 10 contractualis zsellér egyenként 45 gyalognappal. h) Fixus jövedelmek vendégfogadókból, mérsárszékéből, sóboltból, füstpénz 's a. t. 1000. ft. v. cz. i.) Két vízimalom évi jövedelme 300-400 m. rozsközelebbi értesítést szerezhetni Losonczon Gebler Károly h ügyvéd urnál Pesten Pauer Kornél h ügyvéd és váltójegyző urnál korona utca 434. sz. a. 3-3

Jószág-hasonbérlet.

Mélt. Illésné született Tihanyi Johanna altábornokné Asszonyságnak Hotn megyében fekvő J. szécsénykei, nagyfalusi és fodemesi részjóságai királyi 's egyéb haszonvételekkel együtt f. 1844diki november 4kén délelőtti órákban J. Szécsénykén tartandó nyilvános árverésen több évre haszonbérbe fognak adatni, mire a' bérbeni kívánók szükséges bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Azon jószág áll: 1) 17¹/₄ hold belső telek 's kertekből, residencionalis lakházzal, szükséges gazdasági épületek 's eszközökkel ellátva. — 2) 461¹/₂ hold szántóföld — 's kétszer kaszálható rétekből, és 46 hold 's 750 □ öl jobbágyoknál levő irtásföldek-ből. 3) 15¹/₂ házhely után 18 jobbágy, 's 36. zsellér összesen szolgálnak 2946³/₄ aapot. — 4) All 636. hold 986 □ öl erdőből. 5) 148. Kapás majorsági szőlőkből, mellyek haszna dezával összesen 300-500 akó bor. — 6) Meghatározott jövedelem 460. ft. — Ezekon kívül általadatik bizonyos mennyiségű őszi vetés és tavaszi vetőmag, 's gazdasági szükségekre félévre kiadaadó gabona, közelebb értesítést szerezhetni Pesten Pauer Kornél köz és váltó ügyvéd urnál korona utca 434. szám ulatt. 3-3

Dunavízállás: oct. 15kén 9' 4" 0" a' 0 fölött.